

Педагогическите практики – предпоставка за учителска компетентност

Теменужка Богданова

A Training Model of a Microprogramming Unit for Operation Control: *In modern pedagogical education is paid more attention to the practical pedagogical training of students. Practical training is unifying link in the overall psihologopedagogicheska training of future teachers. This article is an analysis of the results of the pedagogical practice of students majoring in Physics and Informatics of the University of Rousse.*

Keywords: *Pedagogical practice, competence, SWOT analysis criteria, lesson, method, portfolio*

ВЪВЕДЕНИЕ

1. Постановка на проблема

Проблемът за учителската компетентност е тясно свързана с подготовката на бъдещите учители. Важен елемент от подготовката на студентите е педагогическата практика в средното училище. Именно там те имат възможност да изяват нивото на своята научна, методическа и психолого-педагогическа подготовка. Като свързва теоретичната подготовка в университета с конкретната учебно-възпитателна работа в училище, педагогическата практика води до формиране у студентите на професионални умения за теоретично обоснована учебна дейност и поставя основите на изграждане на личността на педагога. Извеждането на държавния практико-приложен изпит като съществена част от системата на дипломиране изисква повишаване на ефективността и качеството на педагогическите практики, както и формулиране на критерии за контрол и оценка на този вид дейности (1).

Целта на настоящето изследване е насочена към анализ на преддипломната педагогическата практика (ППП) като последен завършващ етап от практическата педагогическа подготовка на студентите от специалността “Педагогика на обучението по физика и информатика”, Филиал-Силистра на РУ “А. Кънчев”

Задачи, реализиращи целта:

1. Да се разработят критерии за оценка на ППП.
2. Да се конструират въпроси за академично есе.
3. Да се направи SWOT анализ и се формулират обобщени изводи.

ИЗЛОЖЕНИЕ

2. Дидактическа интерпретация

Основна цел на педагогическата практика е да се формират у студентите умения за успешна и теоретично обоснована учебно-възпитателна дейност, умение за оптимално съчетаване на отделните компоненти, които характеризират структурата на различните форми на учебна работа. Постигането на целта изисква затвърждаване на теоретичните знания и формиране на умения за прилагането им в конкретни ситуации и формиране на професионални нагласи и възможност за решаване на различни учебни проблеми от реалната педагогическа практика. Едновременно с това се осъществяват промени в поведенческия модел на студентите и техните емоционални нагласи, т.е. *формира се образа на бъдещия учител с необходимите компетентности.*

Практическите педагогически дейности на студентите намират израз в хоспитиране, текуща и преддипломна педагогическа практика, като последната има форма на държавен практико-приложен изпит. Всеки етап от педагогическата практика е организиран и се провежда чрез решаването на психолого-педагогически задачи (1). ППП се провежда с откъсване от аудиторна заетост в последния семестър от курса на обучение. Студентите се учат на практика да защитят собственото си „аз“ като учител, реализиращ определена форма на организиране на

учебния процес с използване на разнообразни образователни технологии и съблюдаване на дидактическите принципи. Педагогическата дейност се обуславя от активността на студентите, тяхната инициативност, самостоятелност и творчески потенциал. В своята дейност студентите се изправят пред решаването на различни конфликти и ситуации. У тях се формират умения за разрешаването им, постепенно се изгражда поведенчески модел на бъдещия педагог.

Преддипломната педагогическа практика продължава да изпълнява обучаващи функции, но заедно с това има и ясно изразени оценъчни функции. Спецификата на този етап е именно в това – оценяват се знания, умения, учебно-преподавателски дейности, придобити през всички други етапи на учене и преподаване в курса на обучение.

Примерна схема (1) за анализ на урок по време на Преддипломната педагогическа практика:

Научен анализ

- Научно изложение на учебния материал.
- Използване на междупредметните и вътрешнопредметни връзки.
- Изграждане на научни понятия и мироглед.

Дидактико-методически анализ

- Място на урока в системата от уроци по темата /вътрешнопредметни връзки/
- Използвани в урока принципи и методи и тяхното аргументиране /иновационен потенциал/
- Роля и място на физичните експерименти в структурата на урока.
- Степен на активно и съзнателно усвояване на знания от учениците.
- Методика на поставяне на задачите и контрола при изпълнението им - елементи на самостоятелна работа.
- Методи на контрол, обективност и аргументираност на оценката - иновационни стратегии.
- Методика на решаване на различни видове физични задачи и мястото им в етапите на урока.
- Методика на проверка на домашната работа - техники и стратегии.
- Методика на затвърдяване на изученото в часа - стратегии/.

Психологически анализ

- Умение на учителя да владее класа и да разпределя вниманието си - личностни средства.
- Взаимоотношения учител-ученици - вербални и невербални комуникации.
- Качества на речта на учителя - емоционалност, изразителност, точност, и др.
- Емоционална атмосфера по време на урока.
- Външен вид на учителя, поза, мимики, жестове.

Основни очаквани резултати от стажантската практика:

1. Умения за планиране и реализиране на обучението като двупосочен процес.
2. Оценяване значението на ДОО и учебните програми при проектирането на целите на обучението и при анализа и оценката на постигнатите резултати.
3. Умения за обосноваване на планираните и реализираните методически решения.
4. Умения за самоанализ, самооценка на собствената работа и предприемане на коригиращи действия.

5. Оценяване ролята на учителя и неговите личностни качества и компетенции при осъществяването на учебно-възпитателния процес.

6. Умения за работа със задължителната училищна документация .

В края на преддипломната педагогическа практика студентите представят портфолио, което съдържа: разработки на изнесените уроци; екземпляри от използваните дидактически материали; академично есе.

Въпроси за академичното есе:

1. Име, презиме, фамилия
2. Място на провеждане на практиката – училище, клас, базов учител
3. Теми на разработените и изнесени уроци по физика
4. Самооценка за:
 - Трудности при подготовката и при провеждането на уроците
 - Страхове от.....
 - Оригинални идеи за провеждане на час по физика.....
 - Възможност за бърза и адекватна ориентация в сложни ситуации...
 - Умения да се защитават поставените цели....
 - Умения за критичен анализ на изминалия опит
 - По време на практиката ми хареса (не ми хареса).....
 - Най-важните фактори, които определят качеството и успеха на урок по физика и астрономия, са....
 - Основни изводи – положителни страни и недостатъци от работата по време на ППП, сравнителен анализ на ППП и ТПП
 - Педагогическата практика промени у мен.....
 - По време на практиката се почувствах неподготвен от обучението ми в университета по следните въпроси...
 - Най-главното в подготовката на бъдещите учители в университета, е...
 - Участия в извънкласна работа по физика и общо училищни дейности.
5. Взаимодействие с базовия учител при провеждане на практиката. Какво още може да се направи в тази посока?
6. Кой от знанията по методика на обучението по физика Ви помогнаха, за да реализирате урок с иновации и интерактивни техники?
7. Желаете ли в бъдеще да работите в училище?
8. Препоръки по отношение на организацията и провеждането на практическите педагогически дейности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

3.Анализи и изводи

ППП бе проведена в ПМГ "Св. св. Климент Охридски", Силистра, в три паралелки девети клас и три паралелки десети клас при базови учители Нейка Тонева и Диана Куртева. Изследвана бе група от 10 студента, специалност Педагогика на обучението по Физика и информатика, Филиал-Силистра на РУ.

По критериите за анализ и оценка на резултатите от ППП е направен SWOT анализ (2), фиг.1. Той отразява обобщение на резултатите по изведените критерии на всички студенти-стажанти от групата. Обобщението включва становището на базовите учители и преподавателя-методик, които изграждат комисията за държавния практико-приложен изпит.

SWOT анализ

Положителни	Отрицателни
1. Старателна подготовка за всеки урок.	1. Психологически и комуникативни грешки

<p>2. Ясно формулирани цели на урока.</p> <p>3. Разнообразие на методическите методи и похвати.</p> <p>4. Иновации и добре структуриран урок.</p> <p>5. Използване на компютърните технологии в час по физика.</p> <p>6. Допълнителни източници на информация.</p> <p>7. Поощряване активността на учениците.</p> <p>8. Справедливост при оценяването.</p> <p>9. Чувство за такт.</p> <p>10. Амбиция да работят по специалността.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Говори се тихо. • Задават се дълги и неточни въпроси. • Наличие на нежелани паузи в словото. • Прекалени емоционални жестикулации • Недостатъчен емоционален самоконтрол • Допуска се нарушаване на дисциплината <p>2. <i>Дидактически грешки</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Неправилно разпределение на времето по етапите на урока. • Не се търси получаването на обратна информация • Липса на достатъчно примери от живота в подкрепа на изводите. • Липса на заинтригуващ преход към новото учебно съдържание. • Недостатъчно време се отделя на самостоятелна работа в час. • Решават се много задачи в урок за нови знания. • Не се ползват успешно опорните знания. • Недостатъчно се търсят междупредметните връзки.
<p>Възможности</p> <p>1. За усъвършенстване на методическата подготовка.</p> <p>2. За поемане на лична отговорност.</p> <p>3. За бърза и адекватна ориентация в по-сложна ситуация и за разрешаване на конфликти.</p> <p>4. За защитаване на поставените цели.</p> <p>5. За самокритичност</p>	<p>Бариири</p> <p>1. Страх от въпроси на ученици.</p> <p>2. Притеснение, породено от контакта с учениците и тяхната оценка.</p> <p>3. Несигурност за разпределение на времето по етапите на урока.</p> <p>4. Липса на концентрация на вниманието.</p> <p>5. Колебание за изпитване и оценяване на учениците.</p>

Фиг. 1

От SWOT анализа могат да бъдат формулирани следните изводи:

1. Налице е старателна и задълбочена подготовка за планиране и провеждане на уроците в тяхната съдържателна и логическа обвързаност (фиг. 2).

2. Формирани са умения за прилагане на разнообразни дидактически методи и похвати в структурата на урока.

3. Изградени са умения за съчетаване на словесните и нагледни методи на обучение.

4. Уменията за контрол и оценка на знанията на учениците все още не могат да бъдат разгърнати на необходимото ниво, въпреки, че са изградени умения за обективност.

5. Малкият брой уроци (6 на брой) не дава възможност за достатъчното опознаване на учениците и предполага съвместни дейности само с определена група ученици, обикновено най-активните.

6. Все още слаба страна в уроците на студентите е реализирането на ключовите моменти в урока чрез проблемни въпроси и изграждане на проблемни ситуации.

След приключване на практиката е проведена анкета с учениците от изследваните класове. Анкетирани са 148 ученика от девети и десети клас. Анкетата включва пет въпроса, изискващи отговори за оценка на различни аспекти от работата на студентите. Посочени са пет алтернативни отговора за оценка: отлична, много добра, добра, задоволителна и незадоволителна.

Въпроси от анкетата:

1. Как оценявате взаимното общуване?
2. Провокират ли ви студентите за участие в час?
3. Използват ли се разнообразни и атрактивни дидактически средства и подходи?
4. Разбираем ли е физичния език на студентите?
5. Какво бихте препоръчали на бъдещите учители по физика и астрономия?

Обобщени резултати от мненията на анкетираните ученици:

1. Учениците са удовлетворени от доброто взаимно общуване (фиг.3).
2. Учениците дават висока оценка на умениято на студентите да ги провокират за участие и изказване мнение по различни въпроси.
3. На учениците им допада разнообразието от дидактически методи и средства, което оценяват като предизвикателство за вниманието им.
4. Според учениците езикът на словото на бъдещите учители е научен, същевременно достъпен и разбираем.
5. Учениците препоръчват на студентите да са по-уверени и говорят с достатъчно висок глас.

Фиг. 2

Фиг.3

ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Богданова, Т., Иновационни образователни технологии при педагогическата практика по физика, учебно пособие, изд. „РИТТ“, Силистра, 2005
- [2]. Николов, С., Р. Митрикова, Ж. Райкова, Ръководство за педагогическа практика по физика, Пловдивско университетско издателство, Пловдив, 2001

За контакти:

Гл. ас. Теменужка Богданова, РУ"А. Кънчев", Филиал-Силистра, катедра технически и природоматематически науки, GSM 0899622866, E- mail: betina93@abv.bg

Докладът е рецензиран